

บทบาทและภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในศตวรรษที่ 21

The Roles and Leadership of Buddhist Executive Monks in the 21st Century

พระใบฎีกาตราวุฒิมหาลาโม (หงส์คำ)*

สัญญา เคนาภูมิ**

ยุภาพร ยุภาศ**

บทคัดย่อ

เงื่อนไขความสำเร็จที่สำคัญของการส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนถาวรสืบไปคือการบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยพระสังฆาธิการคือพระภิกษุผู้มีส่วนในการส่งเสริมทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองสร้างศรัทธาแก่พุทธศาสนิกชน สร้างความเข้มแข็งและความมั่นคงให้กับพระพุทธศาสนาอย่างไรก็ตามท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 พระสังฆาธิการจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบทบาทให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปแต่ยังคงดำรงไว้ซึ่งเป้าหมายเดิม บทบาทประยุกต์ของพระสังฆาธิการที่จำแนกได้แก่ บทบาทในเชิงสัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนา บทบาทผู้ทรงไว้ซึ่งคุณวิเศษ บทบาทนักบริหารศรัทธา บทบาทผู้นำแห่งจิตวิญญาณ บทบาทนักพัฒนาสังคม และบทบาทผู้นำสู่ความพ้นทุกข์ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้ ยั่งยืนสืบไป

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ, บทบาท, พระสังฆาธิการ

Abstract

An important key to success in sustainable promotion of Buddhist affairs is in clerical administration. Buddhist executive monks are those who are appointed to preserve, promote, strengthen and stabilize Buddhism as well as induce faith to Buddhists. However, in the midst of changes of the 21st century, they have to adjust their roles in accordance with the changing situations, but maintain the original goals simultaneously. The essential applied roles of Buddhist executive monks include a symbolic role in Buddhism, a magician role, a faith management role, a spiritual leader role, a social developer role and a misery eradicator role. Hopefully, the achievement in taking such roles will help preserve and enhance Buddhism to last forever.

Keywords : Leadership, Roles, Buddhist Monks.

*นักศึกษาลัทธิสุตต รป.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์) คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

**รปด. (รัฐประศาสนศาสตร์) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์มายาวนาน มีสถาบันที่อยู่คู่บ้านคู่เมืองของคนไทยประกอบด้วย 3 สถาบัน คือ สถาบันชาติ สถาบันศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยเฉพาะสถาบันศาสนาชาวไทยโดยส่วนมากได้นับถือพระพุทธศาสนามาเป็นเวลายาวนาน พระพุทธศาสนาจึงได้เข้ามามีบทบาทสำคัญ ในการดำรงชีวิตของคนไทยมาทุกยุคทุกสมัยพระสงฆ์จึงมีบทบาทสำคัญที่จะทำหน้าที่เผยแผ่ความรู้ธรรมะให้แก่ประชาชนได้รับทราบได้เข้าใจ (พระภควาวิริยคุณ (เผด็จทศดุสิต), 2549)

พระพุทธศาสนานอกจากเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ชนชาติไทยมีศิลปวัฒนธรรมที่เจริญก้าวหน้าในอดีตแล้ว ก็ยังคงเป็นสถาบันหลักของประเทศ และเป็นองค์ประกอบสำคัญของสังคมไทยในปัจจุบัน เพียงแต่รอเวลาและรอความสามารถของคนไทยที่จะนำศักยภาพของพระพุทธศาสนาที่มีอยู่อย่างสูงเอามาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการร่วมพัฒนาภูมิธรรมภูมิปัญญาของมนุษยชาติให้อารยะธรรมของโลกเจริญประณีตยิ่งขึ้น (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2543)

ภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลและประสิทธิภาพ ของการปฏิบัติหน้าที่ เพราะพระสังฆาธิการ นอกจากจะมีความรู้ความสามารถ มีบารมี มีคุณธรรม และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีแล้ว จะต้องมียุทธศาสตร์ที่มีประสิทธิผลสูงของวัดแล้วยังได้ชื่อว่า “เป็นผู้นำทางวิญญาณ” ของประชาชน พระสังฆาธิการต้องเป็นผู้นำต้องมีคุณสมบัติ เช่น มีสติปัญญาความรู้ความดีงามแล้ว ยังมีวิสัยทัศน์ มองกว้าง คิดไกล และใฝ่สูง (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2546)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ

ขอแนะนำแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ (Leadership) ประกอบด้วย (1) ความหมายของภาวะผู้นำ และภาวะผู้นำ (2) ทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำและ (3) บทบาท

ของภาวะผู้นำ สรุปสาระสำคัญได้ดังต่อไปนี้

1. ความหมายของภาวะผู้นำและภาวะผู้นำ

1.1 ความหมายของผู้นำ ผู้นำว่าการที่ผู้นำใช้อิทธิพลหรืออำนาจหน้าที่ในความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในหมู่คณะเพื่อความสมหวังตามเป้าหมายหรือจุดประสงค์ร่วมกันที่ทำให้เกิดความรัก ความสามัคคีความร่วมมือในกิจการต่างๆ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2545) กล่าวว่า ผู้นำ คือบุคคลที่มาประสานช่วยให้คนทั้งหลายรวมกันโดยที่ว่าจะเป็นการอยู่รวมกันก็ตามหรือทำการร่วมกันก็ตามให้พากันไปด้วยดีสูงสุดหมายถึงดีงาม พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูรธมมจิตฺโต), (2549) ให้ความหมายของผู้นำว่า ผู้นำคือผู้ชักพาให้คนอื่นเคลื่อนไหวหรือกระทำการในทิศทางที่กำหนดเป้าหมายไว้

สรุปได้ว่า “ผู้นำ” คือบุคคลที่มีคุณสมบัติหลายประการทั้งคุณสมบัติภายนอกและคุณสมบัติภายในที่บ่งบอกถึงความสมบูรณ์ทั้งร่างกายสติปัญญาและจิตใจที่จะเอื้อประโยชน์ต่อการชักนำบุคคลกลุ่มคนหรือมวลชน

1.2 ความหมายของภาวะผู้นำภาวะผู้นำ คือ ความริเริ่มและธำรงไว้ซึ่งโครงสร้างของความคาดหวังและความสัมพันธ์ระหว่างกันของสมาชิกของกลุ่ม (Stogdill, 1974) ภาวะผู้นำ คือความสามารถที่จะชี้แนะสั่งการหรืออำนวยการหรือมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้อื่นเพื่อให้มุ่งไปสู่จุดหมายที่กำหนดไว้ (McFarland, 1979)

สรุปได้จากการนิยามความหมายข้างต้นภาวะผู้นำเป็นศิลปะที่จะนำพาและจูงใจเพื่อนร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาและกระตือรือร้นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ

2. ทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ

จากแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำได้มีนักวิชาการได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำไว้หลายแนวคิดซึ่งได้มีวิวัฒนาการทฤษฎีภาวะผู้นำตามการเปลี่ยนแปลงไปตามช่วงเวลาและยุคสมัยโดยแบ่งตามระยะการพัฒนาตามทฤษฎีดังต่อไปนี้

2.1 ทฤษฎีคุณลักษณะภาวะผู้นำ (trait theories) ลักษณะผู้นำที่ดีและมีประสิทธิภาพสูงประกอบด้วย ความเฉลียวฉลาดมีบุคลิกภาพซึ่งแสดงถึงการเป็นผู้นำ และต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถ Dessler, Gary. (2004). กล่าวถึงคุณสมบัติที่ดีของผู้นำว่ามี 6 ประการดังนี้

- (1) เป็นผู้นำที่มีแรงจูงใจที่มีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะประสบความสำเร็จ
- (2) มีความต้องการที่จะเป็นผู้นำมากกว่าผู้ตาม
- (3) มีความซื่อสัตย์และมีคุณธรรม
- (4) เป็นผู้มีความมั่นใจซึ่งความมั่นใจจะมีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจ
- (5) มีความสามารถในการรับรู้และมีความฉลาด
- (6) ต้องเป็นผู้ที่รู้จักองค์การเป็นอย่างดีเพราะจะเป็นข้อมูลที่จะช่วยในการตัดสินใจที่ถูกต้องและเหมาะสม

2.2 ทฤษฎีพฤติกรรมผู้นำ (behavioral theories) แนวคิดนี้เชื่อว่ามองในสิ่งที่ผู้นำปฏิบัติและชี้ให้เห็นว่าทั้งผู้นำและผู้ตามต่างก็มีอิทธิพลโดยการแบ่งผู้นำตามลักษณะของการใช้อำนาจหน้าที่ได้เพื่อการบังคับบัญชาสั่งการต่อผู้ใต้บังคับบัญชา (ธงชัยสันติวงศ์, 2546)

2.3 ทฤษฎีตามสถานการณ์ (situational or contingency leadership theories) ทฤษฎีตามสถานการณ์นี้ได้เน้นสถานการณ์ที่เป็นวุฒิภาวะ (maturity) ของบุคคลเพียงอย่างเดียวในการวิเคราะห์ธรรมชาติของสถานการณ์โดยวุฒิภาวะนี้จะหมายถึงความสามารถที่ตั้งเป้าหมายไว้สูงแต่อยู่ในวิสัยที่จะปฏิบัติได้นอกจากนี้ยังหมายถึงความเต็มใจและความสามารถที่จะรับผิดชอบและประสบการณ์ของบุคคลหรือของกลุ่มซึ่งบุคคลที่มีระดับวุฒิภาวะที่เกี่ยวข้องกับงานสูงไม่เพียงแต่จะมีความรู้ความสามารถประสบการณ์และแรงจูงใจที่จะทำงาน (Hersey & Blanchard, 1982: 161)

2.4 ทฤษฎีความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูป (transformational leadership theories) แนวคิดทฤษฎีความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูป เบิร์นส์ (Burns, 1978) เชื่อว่าการเป็นผู้นำ

ควรมีลักษณะความเป็นผู้นำเชิงเป้าหมายผู้นำควรมีวิธีการที่จะจูงใจผู้ตามให้ปฏิบัติตามที่คาดหวังไว้ด้วยการระบุข้อกำหนดงานอย่างชัดเจนและให้รางวัลเพื่อการแลกเปลี่ยนกับความพยายามที่จะบรรลุเป้าหมายของผู้ตามจะช่วยให้สมาชิกพึงพอใจในการทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมาย

สรุปได้จากวิวัฒนาการทฤษฎีภาวะผู้นำตามการเปลี่ยนแปลงไปตามช่วงเวลาและยุคสมัยโดยแบ่งตามระยะการพัฒนาประกอบด้วย 1) ทฤษฎีคุณลักษณะภาวะผู้นำ 2) ทฤษฎีพฤติกรรมผู้นำ 3) ทฤษฎีตามสถานการณ์ และ 4) ทฤษฎีความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูป

3. บทบาทของภาวะผู้นำ

มีนักวิชาการได้ศึกษาบทบาทของภาวะผู้นำมีบทบาทที่สำคัญ ดังนี้

รังสรรค์ ศรีประเสริฐศิริ (2544) ได้ให้ความหมายว่า บทบาทของภาวะผู้นำ (Leadership Roles) มีลักษณะดังนี้ 1) เป็นตัวแทนในทุกสถานการณ์ 2) เป็นตัวแทนกิจกรรมต่างๆ และ 3) เป็นตัวแทนที่จะรวบรวมข้อมูลที่อยู่ภายนอกองค์การ

สรุปได้ว่า บทบาทของภาวะผู้นำที่ดีขององค์การ เพื่อให้บุคลากรในองค์กรเกิดความศรัทธา มีวิสัยทัศน์และทิศทางที่ชัดเจน เป็นตัวแทนในทุกสถานการณ์ต่างๆ ได้ด้วยดี

ความหมายของบทบาท นักวิชาการได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทในแง่มุมมองต่างๆ ดังนี้ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542) ได้ให้ความหมายบทบาทไว้ว่าการทำหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของครู หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ การแสดงพฤติกรรมตามบทบาท หรือตำแหน่งหน้าที่ที่คาดหวังสำหรับผู้ที่อยู่ในสถานภาพต่างๆ ว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร

สรุปได้ว่า บทบาท หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคล ซึ่งอยู่ในฐานะหรือตำแหน่ง เพื่อสร้างคุณค่าให้แก่ตัวเองและสร้างประโยชน์ให้แก่ครอบครัวชุมชน สังคม และประเทศ ตลอดจนถึงมวลมนุษยชาติให้มากที่สุด

พระสังฆาธิการ หมายถึง พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ ได้แก่ เจ้าคณะใหญ่ เจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส (กรมการศาสนากระทรวงศึกษาธิการ, 2540) พระภิกษุที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นพระสังฆาธิการได้ จะต้องมีความรู้ ความสามารถ ประพฤติเรียบร้อยตามพระธรรมวินัย สุขภาพร่างกายแข็งแรง และไม่เคยถูกลงโทษมาก่อน

บทบาทของพระสังฆาธิการ ในสังคมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันพระสงฆ์มีบทบาทในสังคมเกือบทุกด้านเพราะวิถีชีวิตของสังคมไทยนั้น ไม่เคยห่างไกลพระพุทธศาสนา บทบาทของพระสังฆาธิการซึ่งสอดคล้องกับกิจการคณะสงฆ์ พระเทพเวที (ประยูรค์ ปยุตโต), (2534) กล่าวว่า พระสังฆาธิการ ผู้มีหน้าที่บริหารปกครองวัดและอยู่ใกล้ชิดกับประชาชนและชุมชนมากที่สุดโดยเฉพาะการจัดกิจกรรมของวัดในการให้บริการแก่ชุมชนด้านศาสนาและวัฒนธรรม รวมไปถึงกิจกรรมเพื่อประโยชน์แก่ชุมชน

สรุปได้ว่า บทบาทของพระสังฆาธิการคือผู้นำทางวิญญาณเป็นที่พึ่งทางจิตใจ การให้การศึกษแก่ประชาชนตามหลักพระพุทธศาสนา

บทบาทของพระสังฆาธิการในศตวรรษที่ 21

บทบาทของพระสังฆาธิการในยุคปัจจุบันหรือในศตวรรษที่ 21 สรุปตามสถานการณ์ปัจจุบันดังต่อไปนี้

1. บทบาทในเชิงสัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนา (ตัวแทนพุทธศาสนาที่คนทั่วไปเข้าใจ)

บทบาทในเชิงสัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนา (สุชาติ หงษา, 2545) ได้กล่าวว่า พระพุทธศาสนามีเอกลักษณ์ที่มีแบบฉบับเฉพาะตัว ในฐานะที่เป็นชาวพุทธไทยจะสามารถมองเห็นองค์รวมทั้งหมดได้ จะทำให้สามารถเข้าไปเกี่ยวข้องและปฏิบัติตัวได้อย่างสอดคล้อง และถูกต้อง

เหมาะสม จนได้รับประโยชน์ตามสมควรแก่สถานะ เริ่มจากองค์ประกอบด้านรูปธรรมที่เห็นชัดที่สุดคือ ศาสนบุคคล ผู้อาศัยศาสนพิธีเพื่อเชื่อมโยงนำชีวิตเข้าหาศาสนธรรม นำไปสู่ศาสนปฏิบัติ ศาสนวัตถุ และมีศาสนสถาน ตามลำดับ

2. บทบาทผู้ทรงไว้ซึ่งคุณวิเศษ (เป็นผู้ทำพิธีกรรม เสก เป่า นามนต์ เพื่อเป็นกุศโลบายให้เกิดศรัทธาเบื้องต้น ก่อนการสอนธรรม)

บทบาทพระสังฆาธิการโดยการปลุกฝังศรัทธาผ่านวัตถุมงคลอาทิเช่นพระเทพวิทยาคม (หลวงพ่อคุณ ปรีสุทโธ) ท่านได้ศึกษาทั้งฝ่ายคัมภีร์และวิปัสสนาธุระท่านจึงเผยแผ่ศาสนาทางคาถาอาคมต่างๆ สอดคล้องกับหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาและได้สร้างวัตถุมงคลซึ่งมีวัตถุประสงฆ์เพื่อความเชื่อและศรัทธาทางด้านจิตใจได้บำเพ็ญพูนฐานุสสติ ได้ระลึกถึงพระธรรมได้บำเพ็ญขันมมานุสสติ และระลึกถึงคุณพระสงฆ์ได้บำเพ็ญสังฆานุสสติ

บทบาทพระสังฆาธิการโดยการรักษาผู้ป่วย ด้วยนามนต์ และสมุนไพรมนต์พระสังฆาธิการบางรูปท่านได้ศึกษาวิชาต่างๆ ด้านวิชาอาคม แล้วสามารถรักษาโรคภัยไข้เจ็บให้แก่ประชาชน พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช, 2544) “นามนต์คือน้ำที่ผ่านพิธีนามนต์ปกติจะสำเร็จด้วยการเจริญพระพุทธรูปมนต์ของพระสงฆ์ในงานพิธีมงคลต่างๆ นามนต์นิยมนำมาอาบ ตี๋ม เป็นต้น” เพื่อความเป็นสิริมงคล โรคภัย ไข้เจ็บ ตลอดจนกำจัดปัดเป่าสิ่งอัปมงคล อันตราย ภัยพิบัติต่างๆ ได้

3. บทบาทนักบริหารศรัทธา (ต้องสร้างศรัทธา และรักษาศรัทธาเพื่อขยาย ศาสนิกชน) พระพุทธทาสภิกขุ อินทปญโญ (2495) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับศรัทธา ในความหมายโดยทั่วไปไว้ว่า เป็นความเชื่อในความสามารถของบุคคลสำคัญ ในการสร้างศรัทธาของพระสังฆาธิการในปัจจุบันแต่ละรูปจะแตกต่างกันตามบริบทของการเผยแผ่โดยการให้การอบรมการสอนการแสดงธรรม และการเขียนตำราและการปฏิบัติธรรมผ่านสื่อต่างๆ เช่นวิทยุโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์หรือการปาฐกถา

และการทำงานเชิงรุกออกไปให้ธรรมชาติแก่เด็กและเยาวชนผ่านโครงการต่างๆ เป็นต้น

4. บทบาทผู้นำแห่งจิตวิญญาณ (ผู้ที่ได้รับการยกย่องสูงสุด)

พระสังฆาธิการเป็นผู้นำแห่งจิตวิญญาณ จะใช้วิธีการแสดงธรรมสั่งสอนพุทธบริษัทโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาหรือหีบยกประวัติในสมัยพุทธกาลที่ปรากฏในพระไตรปิฎกขึ้นมาบรรยายแสดงให้เห็นชัดถึงหลักธรรมที่สามารถนำไปใช้กับการดำเนินชีวิตประจำวันให้แก่เด็กและเยาวชนรวมถึงประชาชนทั่วไปได้นำไปใช้เป็นต้น บทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ การประพฤติปฏิบัติตนเองตามหลักของไตรสิกขา คือ ศีลสมาธิปัญญาความเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณจึงเป็นแนวคิดที่มีความสำคัญในการนำไปประยุกต์ใช้ในด้านความคิด ความเชื่อ ความศรัทธา ในคุณค่าที่แท้จริงอันจะนำไปสู่ความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน

5. บทบาทนักพัฒนาสังคม (เป็นนักพัฒนาสังคมประเทศชาติควบคู่ไปกับการบริหารราชการแผ่นดิน)

บทบาทนักพัฒนาสังคมของพระสังฆาธิการ ผู้เป็นนักพัฒนาสังคมเพื่อมุ่งพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ (ปัญญา) อย่างแท้จริงเกี่ยวกับปรากฏการณ์ต่างๆ บุคคลเป็นคนดีของสังคม (ศีล) มีวินัยในตัวเอง เข้าใจระเบียบกฎเกณฑ์ในสังคม (สันติสุข) และให้บุคคลมีจิตใจหนักแน่นในการทำมาหากิจด้วยความขยัน (วิริยะ) ไม่หวั่นไหวกับอารมณ์ต่างๆ ที่มากระทบ โดยมีความมุ่งมั่นเพื่อให้จิตใจ มีความสว่างสงบ สะอาด (สัมมาสมาธิ) สร้างแรงจูงใจในการพัฒนาตนเอง แรงจูงใจในการพัฒนา (ฉันทะ) รู้จักกระตุ้นให้บุคคลผู้ตามมีความกระตือรือร้น ในการสร้างพลังแก่ตัวเองอยู่เสมอ (พละ) การกระตุ้นให้มีความขยันและพยายามปฏิบัติตามคำแนะนำอย่างเคร่งครัด (วิริยะ) การกระตุ้นให้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมโดยยอมเสียสละประโยชน์ส่วน (จาคะ)

การกระตุ้นให้แสวงหาและพัฒนาสติปัญญาการพัฒนาสติปัญญา(สติ) กระตุ้นและพัฒนาในการทำงาน อุทิศพลังงานทั้งหมดให้แก่งาน (สมาธิ)

6. บทบาทผู้นำสู่ความพ้นทุกข์ (นักวิปัสสนาซึ่งทางพ้นทุกข์)

บทบาทผู้นำสู่ความพ้นทุกข์ของพระสังฆาธิการ โดยการปลุกฝังศรัทธาผ่านการประพฤติปฏิบัติการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนและหลักการประพฤติปฏิบัติโดยยึดถือพระธรรมวินัยในการประพฤติปฏิบัติตนให้มีศีลสมาธิจิตวิริยสมาธิบริกรรมบริวารรักษาศีลปฏิบัติธรรมเพื่อฝึกหัดล้ำค่าผ่านหลักการทางสติปัญญา คือ สมถกรรมฐาน และวิปัสสนากรรมฐาน เมื่อสามารถวิปัสสนาญาณให้แจ้งได้แล้วการบรรลุผลจึงจะเกิดขึ้น(พระมหาอำนาจ อานนโท (จันทร์เปล่ง), 2542)

สรุป

ภาวะผู้นำมีความสำคัญต่อกระบวนการทำงานของพระสังฆาธิการ ภาวะผู้นำนั้น เป็นศิลปะสำหรับบริหารจัดการและเป็นจุดศูนย์กลางของพฤติกรรม ในการบริหาร เพราะช่วยให้เกิดการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กรภาวะผู้นำจึงเป็นความสามารถด้านอิทธิพลต่อบุคคลในกลุ่มอันนำไปสู่การบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายในยุคทศวรรษที่ 21 นั้นมี 6 ด้านดังนี้คือ

- 1) บทบาทในเชิงสัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนา
- 2) บทบาทผู้ทรงไว้ซึ่งคุณวิเศษ
- 3) บทบาทนักบริหารศรัทธา
- 4) บทบาทผู้นำแห่งจิตวิญญาณ
- 5) บทบาทนักพัฒนาสังคมและ
- 6) บทบาทผู้นำสู่ความพ้นทุกข์ในการส่งเสริมทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้ ยืนยง

บรรณานุกรม

- กรมการศาสนากระทรวงศึกษาธิการ. (2540). **คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการศาสนา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2546). **การบริหารทุนมนุษย์**. กรุงเทพฯ: ประชุมช่าง.
- พระเทพเวที (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2534). **พุทธศาสนาในฐานะเป็นรากฐานของวิทยาศาสตร์**. กรุงเทพฯ : พิมพ์อำเภอ.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2549). **พุทธวิธีบริหาร**. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2544). พ.ร.บ. **การศึกษาแห่งชาติกับอนาคตของพระพุทธศาสนา**. กรุงเทพฯ: บริษัท พิมพ์ดีจำกัด.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2543). **ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะเป็นศาสนาประจำชาติ**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2546). **ภาวะผู้นำความสำคัญต่อการพัฒนาคนพัฒนาประเทศ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ธรรมสภา.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2545). **ภาวะผู้นำ : ความสำคัญต่อการพัฒนาคนพัฒนาประเทศ**. กรุงเทพฯ : ธรรมสภา.
- พระพุทธทาสภิกขุ อินฺทปญฺโญ. (2495). **เรียนพุทธศาสนาใน 15 นาที**. หนังสือชุมนุมเรื่องสั้นพุทธทาสภิกขุ.
- พระภวานวิริยคุณ (เผด็จ ทตฺตชีโว). (2549). **รัฐศาสตร์เชิงพุทธ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ดอกหญ้ากวี.
- พระมหาอำนาจ อานนโฑ (จันทร์เป็ล่ง). (2542). **การศึกษาเรื่องการบรรลุธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2544). **ภาวะผู้นำ**. กรุงเทพฯ : บริษัทธนัชการพิมพ์ จำกัด.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). **พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานพุทธศักราช 2542**. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- สุชาติ หงษา. (2545). **ประวัติศาสตร์พุทธศาสนาจากอดีตถึงปัจจุบัน**. กรุงเทพฯ. สถาบันบันลือธรรม.
- Burns, J. M. (1978). **Leadership**. New York: Harper and Row.
- Dessler Gary. (2004). **Management : Principles and Practices for Tomorrow's Leaders**. New Jersey : Pearson Education.
- Hersey, P., and Blanchard. (1982). **Management of Organization Behavior**. New Jersey: Prentice - Hall.
- McFarland. (1979). **Management : Foundation & Practices**. 5th ed. New York : Macmillan Publishing Inc.
- Stogdill, Ralph M. (1974). **Handbook of Leadership : a Survey of Theory and Research**. New York: The Free press.